

Nový občanský zákoník
Vybrané otázky pro knihovny

JUDr. Soňa Dresslerová

I.

OBECNÁ USTANOVENÍ

z.č. 89/2012 Občanský zákoník

z.č. 303/2013 Sb., doprovodný zákon, který novelizoval 75 právních předpisů

kompletní civilní právo, řídí se jím občanskoprávní i obchodněprávní vztahy a odstraňuje tak dualitu úpravy těchto vztahů x zákoník práce zůstává nadále samostatný a samostatná úprava obchodních společností v zákoně o obchodních korporacích

zvyšuje smluvní svobodu

právo soukromé je nezávislé na právu veřejném (§ 1 odst. 1)

TERMINOLOGIE

smlouva – právní skutečnost, z níž závazek vzniká

závazek – obligace, závazkově právní vztah

dluh – povinnost k plnění vzniklá ze závazku

„má se za to, že .....“ – vyvratitelná domněnka

„platí, že .....“ – nevyvratitelná domněnka

„hledí se na.....“, „považuje se za.....“ – fikce

„tímto zákonem“ – občanský zákoník

„zákonem“ – kterýkoliv právní předpis právní síly zákona

„jiným právním předpisem“ – kterýkoli právní předpis jakékoliv právní síly, tj. i vyhláška, nařízení

USTANOVENÍ HLAVY I

§ 1 odst. 2 – demonstrativní výčet kogentních ustanovení (nelze se od nich odchýlit) – zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek, nebo právo týkající se postavení osob včetně práva na ochranu osobnosti.

§ 2 výklad soukromého práva musí být ve shodě s Listinou základních práv a svobod, ústavním pořádkem, zásadami občanského zákoníku, se zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Zákonné ustanovení se musí vykládat dle vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce, nikdo se však nesmí dovolávat slov právního

předpisu proti jeho smyslu. Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

§ 3 soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým = autonomie vůle.

§ 4 má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností, a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.

§ 5 kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojená. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži. + § 2912 způsobí-li takovýto člověk škodu, platí domněnka, že jednal nedbale, tj. způsobí-li škodu, při uplatnění nároku na tuto škodu je to on, kdo musí prokázat, že nedbale nejednal.

§ 5 odst. 2 proti vůli dotčené strany nelze zpochybnit povahu nebo platnost právního jednání jen proto, že jednal ten, kdo nemá ke své činnosti potřebné oprávnění, nebo komu je činnost zakázána.

§ 6 zákaz prospěchu z protiprávního jednání a z nepoctivého jednání.

§ 7 má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.

§ 8 zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

§ 10 analogie – pro posouzení případu, na který nedopadá výslovné ustanovení zákona, se použije ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovaného případu nejbližšího, není-li takové ustanovení, pak se posoudí případ dle principů spravedlnosti a zásad, na nichž spočívá tento zákon, tak, aby se dospělo se zřetelem ke zvyklostem soukromého života a s přihlédnutím ke stavu právní nauky i ustálené rozhodovací praxi k dobrému uspořádání práv a povinností.

§ 13 každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který byl již rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích, byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky + § 6 občanského soudního řádu „v řízení postupuje soud předvídatelně“.

§ 14 svépomoc – každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.

II.

PŘECHOD NA NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Právní úkony a smlouvy učiněné do 31.12.2013 včetně jejich změn se posuzují dle starého občanského zákoníku kromě smlouvy o nájmu nemovité věci, pachtu a smlouvy o účtu, které se řídí novým občanským zákoníkem.

Strany se mohou smluvně dohodnout, že svůj vztah podřídí novému občanskému zákoníku.

§ 1 - § 14 se vztahuje na veškerá právní jednání, i ty, která byla učiněna před 1.1.2014.

Lhůty a doby, které začaly běžet do 31.12.2013, doběhnou dle staré právní úpravy. Lhůty a doby u právního jednání, které se řídí starou úpravou, běží v délce dle této staré úpravy.

Porušení povinností ze smluv uzavřených do 31.12.2013, ke kterému došlo po 1.1.2014 se ale řídí novým občanským zákoníkem.

III.

VĚCI

Věc - vše odlišné od osoby, co je ovladatelné, dá se s tím nakládat a dá se z toho mít užitek.

Ustanovení o věci se použijí přiměřeně i na závazky a pohledávky.

Lidské tělo není věc (toto může vyloučit jen zvláštní zákon a jen v jeho rámci).

Věc určená k obecnému užívání je veřejný statek (např. chodník, silnice).

Zvíře není věc – ustanovení o věcech se na zvíře použijí jen přiměřeně, zvíře má přednost před věcí.

Cena věci – určí se jako cena obvyklá, pokud není něco jiného sjednáno nebo stanoveno zákonem.

Věci hmotné – ovladatelná věc, která má povahu samostatného předmětu.

x

Věci nehmotné – práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.

Věci nemovité – pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon - § 1240 právo stavby.

x

Věci movité – všechny ostatní hmotné i nehmotné věci.

Součást věci – vše, co k ní dle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím znehodnotí.

Příslušenství věci – vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s věcí hlavní v rámci jejich hospodářského určení. Jsou-li pochybnosti, zda jde o příslušenství, posoudí se to dle zvyklostí. Má se za to, že právní jednání se týká i příslušenství.

IV.

PROMLČENÍ

Nepromlčuje se právo vlastnické – právo na vrácení knih je právem vlastnickým

Délka promlčecí lhůty 3 roky ode dne, kdy mohlo být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty anebo, kdy se o nich dozvědět měla a mohla.

Majetkové právo se promlčí nejdéle po uplynutí 10 let, ode dne kdy mohlo být uplatněno poprvé.

Možnost sjednat kratší i delší promlčecí lhůtu, nejméně 1 rok, nejdéle 15 let. Pokud je lhůta sjednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k takovému ujednání. Nepřihlíží se k ujednání o kratší době také v případě, že jde o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti, právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví.

Uzná-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo, určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za 10 let od poslední dne určení doby.

V.

PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

Právní jednání (smlouva, jednostranný úkon) vyvolává právní následky v něm vyjádřené, plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

Jednání je konání i opomenutí.

U právního jednání se posuzuje:

- zda vzniklo – pokud nevzniklo, neběží žádná promlčecí lhůta. Není možné z takového jednání požadovat náhradu škody.
  - projev vůle – konání, opomenutí
mlčení neznamená souhlas
  - zaměřenost – dříve neurčitost právního úkonu

- pokud vzniklo, pak se posuzuje, zda je právní jednání platné – uplatní se obecná promlčecí lhůta, vzniká nárok na náhradu škody, ve vztahu k platnosti vždy půjde o relativní neplatnost.
  - náležitosti osoby
  - náležitosti vůle – svobodná, prostá omylu (dříve omyl zakládal právo odstoupit, nyní má za následek relativní neplatnost)
  - forma projevu – písemná, ústní – je většinou na vůli stran (oproti dřívější úpravě umožňuje ústnost u některých smluv – sjednání smluvní pokuty, smlouva o nájmu prostor sloužících k podnikání, smlouva o postoupení pohledávky, smlouva o smlouvě budoucí, koupě a pacht závodu, převzetí dluhu. Namítat neplatnost z důvodu nedostatku formy ujednané stranami či ustanoveními občanského zákoníku týkající se relativních majetkových práv, lze namítat jen, nebylo-li již plněno. Pokud písemnou formu vyžaduje jen ujednání stran, lze takto učiněnou formu měnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje.
  - možnost a dovolenost

Právní jednání je třeba spíše považovat za platné než jako neplatné (§ 574).

Relativní neplatnost má přednost před absolutní neplatní, pokud zákon uvádí v nějakém ustanovení pojem neplatnost, pak má na mysli neplatnost relativní.

Důvody neplatnosti právního jednání:

- relativní neplatnost – proti dobrým mravům
proti zákonu, pokud to jeho smysl a účel vyžaduje.
násilí
nedostatek formy
- absolutní neplatnost – zjevně proti dobrými mravům
proti zákonu a zjevně narušující veřejný pořádek
od počátku plnění nemožné

Výklad právního jednání – dle obsahu:

- nesrozumitelnost pro třetí stranu nezpůsobuje neplatnost.
- vyložit dle úmyslu stran – dle rozumu průměrného člověka
dle praxe stran

spotřebitelské smlouvy ve prospěch spotřebitele
u bezúplatných smluv platí, že dlužník se chce
zavázat spíše méně než více
je-li pochybnost výkladu, jde k tíži toho, kdo
pojem použil jako první

VI.

ŠKODA

Nemajetková újma – nárok na ni vzniká jen, je-li to výslovně sjednáno, nebo to stanoví zvláštní zákon.

Prevenční povinnost – kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout a upozorní ji na možné následky. Pokud toto splní, nemá poškozený právo na náhradu újmy, které mohl po oznámení zabránit.

Odvracení škody - pokud ten, komu újma hrozí, nezakročí způsobem přiměřeným okolnostem k jejímu odvrácení, nese ze svého, čemu mohl zabránit. Při vážném ohrožení může ohrožený požadovat, aby soud uložil vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící újmy.

Náhoda – újmu způsobené náhodou hradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět, zejména tím, že poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodilé újmě zabránit.

Nutná obrana – kdo odvrací od sebe nebo jiného bezprostředně hrozící nebo trvajícím protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočnicka způsobené odvrácením útoku. Při posuzování nutné obrany se přihlédne i k omluvitelnému rozrušení toho, kdo odvracel útok. Ten, kdo odvracel hrozící újmu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu újmy, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jedná, nejvýše však v rozsahu přiměřeném tomu, co odvrátil.

Krajní nouze – kdo odvrací od sebe nebo jiného přímo hrozící nebezpečí újmu, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobí-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze. To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednajícím. Při posuzování krajní nouze se přihlédne i k omluvitelnému rozrušení toho, kdo odvracel útok. Ten, kdo odvracel hrozící újmu, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a na náhradu újmy, kterou přitom utrpěl, i proti tomu, v jehož zájmu jedná, nejvýše však v rozsahu přiměřeném tomu, co odvrátil.

Předsmluvní odpovědnost

§ 1728 každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít. Při jednání o uzavření smlouvy si smluvní strany vzájemně sdělí všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí tak, aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít.

§ 1729 Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod

Způsob náhrady - přednostně uvedením do předešlého stavu, pokud poškozený neřekne jinak, nebo pokud není náhrada uvedením do předešlého stavu možná. Při náhradě škody v penězích jde o obvyklou cenu věci v době poškození a zohlednění toho, co musel poškozený účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce věci.

Možnost smluvní limitace škody.

Úmyslné či zavrženíhodné poškození věci - hradí se odškodnění osobního neštěstí a náhrada zvláštní obliby.

Poranění zvířete – součástí škody jsou i účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete, tyto náklady jsou přiměřené i v případě, že podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.

Náhrada nemajetkové újmy – zvláštní okolnosti způsobení škody to odůvodňují, zejména hrubou nedbalostí porušení důležité právní povinnosti, nebo úmyslné způsobení újmy z touhy ublížit či jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky, hradí se každému, kdo újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.

Porušení zákonné povinnosti – vyvratitelná domněnka o tom, že k tomuto porušení došlo.

Způsobila-li škodu věc, hradí škodu ten, kdo nad ní měl mít dohled, nelze-li ho určit, hradí škodu vlastník.

Nelze se zprostit povinnosti k náhradě škody.

Škoda na odložené věci – je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném, nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, případně vlastníku věci. Lhůta na uplatnění náhrady do 15 dnů po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, nesplní-li tuto lhůtu, jeho nárok zaniká.

Škoda způsobená informací nebo radou – souvisí s § 4 a § 5 – pokud se někdo přihlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo vystupuje jako odborník, nahradí škodu, pokud ji způsobil neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou způsobil vědomě. Jedná se o vyvratitelnou domněnku.

VII.

SMLOUVY OBECNĚ

Pokud strany považují smlouvu za uzavřenou, i když si ve skutečnosti nesjednaly podstatnou náležitost smlouvy, pak se považuje smlouva za platnou, pokud lze rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez sjednání této náležitosti, a to zejména z jejich následného chování. Toto neplatí, pokud některá ze stran dala při uzavírání smlouvy najevo, že dosažení shody o určité náležitosti je předpokladem uzavření smlouvy, pak bez této náležitosti je smlouva neplatná.

Pravidlo bezúplatných smluv, že osoba se chce zavázat méně než více.

Možnost zakotvení výkladových doložek do smluv.

Neúplný konsens - odpověď bez podstatné změny nabídky je přijetí nabídky, pokud bez zbytečného odkladu tuto odpověď její adresát neodmítne.

Obchodní podmínky - musí být připojeny k nabídce nebo musí být stranám fakticky známy (nestačí pravděpodobnost znalosti, tato znalost musí být prokázána).

- jednostranně lze měnit, pokud: jsou uzavírány obdobné smlouvy s větším počtem osob a
měněny a je dohodnuto, že mohou být
stejně a dlouhodobé a opětovné plnění je
a je zde rozumná potřeba jejich změny
smlouvou při změně podmínek a sjednána možnost výpovědi
změny musí být sjednán způsob oznámení
- ujednání o změně podmínek, která druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, pokud je strana nepřijala výslovně.

Nelze se vzdát dopředu námitek proti platnosti smlouvy.

Změna smlouvy – při podstatné změně okolností zakládající zvláště hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich neúměrným zvýšením nákladů plnění, nebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předkládat ani ovlivnit a že tato skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, nebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Dotčená strana ale nemůže v tomto případě odložit plnění. Pokud se strany nedohodnou v přiměřené lhůtě – 2 měsíce, pak může soud k návrhu kterékoliv ze stran rozhodnout, že závazek ze smlouvy změní obnovením rovnováhy práv a povinností stran, nebo že jej zruší (pokud strana nepošle dopis s výzvou k jednání, platí, že nevyjednává a soud

proto žalobu zamítne). Návrhem stran není soud vázán. Toto neplatí, pokud na sebe strany převzaly nebezpečí změny okolností.

Neúměrné krácení – pokud zkrácená strana dostala plnění v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže jí druhá strana doplní, o č byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé době a místě uzavření smlouvy. Toto neplatí, pokud se nepoměr zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemohla. Toto neplatí u komoditní burzy, investičních nástrojů, dražbě, výkonu rozhodnutí, narovnání, sázce a hře. Lze to smluvně vyloučit

Změna smluv na dobu více než 10 let nebo na dobu života – pokud byla na tuto dobu uzavřena smlouva bez vážného důvodu, lze se po uplynutí 10 let od vzniku závazku domáhat zrušení smlouvy u soudu, tohoto práva se nemůže vzdát fyzická osoba a spotřebitel, lze však toto právo dispozitivně smluvně vyloučit.

Postoupení celé smlouvy – za podmínky, že druhá strana souhlasí a nebylo dosud plněno, lze smluvně vyloučit.

Určení množstevního, časového, územního a jiného rozsahu smlouvy – právo soudu rozsah změnit v případě, že by byl dán důvod neplatnosti z důvodu tohoto určení, a to tak, aby rozsah odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností stran. Soud není vázán návrhy stran, pouze zváží, zda by strana k právnímu jednání vůbec přistoupila, rozpoznala-li by neplatnost včas. Toto ustanovení lze smluvně vyloučit.

Změna okolností – povinnost plnit dluh i při změně okolností, výjimka vyšší moc, změnu nebylo možné rozumně předpokládat ani ovlivnit, dohoda stran o změně smlouvy, změna soudem.

SMLUVNÍ TYPY

Darování

Koupě

Směna

Přenechání věci k užití jinému:

- Výprosa – bezplatné užívání věci, aniž je sjednána doba, po kterou se má užívat, není sjednán ani účel užívání
- Výpůjčka – přenechání nezuživatelné věci, bezplatné dočasné užívání
- Nájem – věc k dočasnému užívání za úplatu
  - prostor sloužící k podnikání – v případě výpovědi má nájemce právo na náhradu ztráty zákaznické základny. Lze smluvně vyloučit.
- pacht
- licence
- zápůjčka
- úvěr

Schovací smlouvy:

- úschova
- skladování

Smlouvy příkazního druhu:

- příkaz
- zprostředkování
- komise
- zasilatelství
- obchodní zastoupení

zájezd

přepravní smlouvy
dílo
péče o zdraví
kontrolní činnost
účet, akreditiv, inkaso, vklad
zaopatřovací smlouvy:
▪ důchod
▪ výměnek
odvážné smlouvy:
▪ pojištění
▪ hra, sázka, los

DAR

Ustanovení o darovací smlouvě se v občanském zákoníku nijak nezměnilo, mimo právo odvolání daru pro nevděk.

Změna nastala jen u zdanění darů.

Doporučení Ministerstva kultury ČR na Zasedání knihovnické rady

S účinností od 1. 1. 2014 byl zrušen zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Stalo se tak v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku. Jestliže knihovna, či přesněji: provozovatel knihovny, obdrží dar, řídí se danění takového daru zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění. Přitom nezáleží na tom, o jaký dar jde: může se jednat o knihy (neperiodické publikace), o časopisy nebo jiný periodický tisk, i o jakýkoli jiný dar, třeba i o stoly, židle či počítače. Může jít i o finanční dar, tedy o určitou peněžní částku.

Základní pravidlo je takové, že příjem právnické osoby v podobě daru je předmětem daně z příjmu právnických osob. Tedy zásadně platí: jestliže provozovatel knihovny přijme dar (třeba knihy, časopisy nebo cokoli jiného), je povinen tento dar zdanit, což vyplývá z § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmů. K ocenění daru není třeba znalecký posudek. Pokud jde o knihy, časopisy a obecně knihovní dokumenty, lze předpokládat, že knihovny disponují odbornými pracovníky, kteří jsou schopni vyčíslit hodnotu publikací, které knihovna přijala jako dar; toto vyčíslení pak bude podkladem pro daňové přiznání k dani z příjmu právnických osob.

Zákon o daních z příjmů zavádí, v návaznosti na nový občanský zákoník, ve svém § 17a kategorii veřejně prospěšného poplatníka. Jde o právnickou osobu, která jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním. Jinak řečeno: taková právnická osoba primárně vykonává nevýdělečnou činnost, a to na základě svých stanov, statutu nebo jiného zakladatelského právního jednání.

Způsob danění darů, které právnická osoba obdrží, se odvíjí od toho, zda příjemce daru je či není veřejně prospěšným poplatníkem, a také od toho, jakou právní formu příjemce daru, resp. obdarovaný, má.

Knihovny, evidované Ministerstvem kultury, jsou již ze své podstaty neziskové, neboť knihovní zákon přesně vymezuje, jaké platby a za jaké služby mohou knihovny od svých čtenářů (uživatelů) požadovat. Při posuzování otázky danění darů, které knihovna obdrží, záleží ovšem na tom, kdo je provozovatelem knihovny. Ne každý provozovatel knihovny totiž může být veřejně prospěšným poplatníkem. Jestliže například společnost s ručením omezeným coby obchodní korporace provozuje knihovnu evidovanou Ministerstvem kultury,

pak bez ohledu na všechna pravidla stanovená pro provozování knihovny, včetně principu neziskovosti, nemůže být veřejně prospěšným poplatníkem.

§ 17a odst. 2 zákona o daních z příjmů stanoví, které právnické osoby nejsou veřejně prospěšným poplatníkem (bez ohledu na to, jako činnost vykonávají): především jde o obchodní korporace, profesní komory (třeba Česká advokátní komora) a zdravotní pojišťovny.

A) Provozovatel knihovny, který není veřejně prospěšným poplatníkem

Jde o provozovatele knihovny, který nespĺňuje podmínky zákonné definice veřejně prospěšného poplatníka (§ 17a odst. 1 a 2 zákona o daních z příjmů). Tento provozovatel knihovny je povinen, pokud přijme jako dar knihy nebo časopisy nebo obecně knihovní dokumenty, zahrnout jejich hodnotu do svého daňového přiznání. K určení hodnoty daru obecně není třeba znaleckého posudku, postačí vyčíslení hodnoty daru odborným pracovníkem knihovny.

B) Provozovatel knihovny, který je veřejně prospěšným poplatníkem

Zde záleží na tom, jakou právní formu veřejně prospěšný poplatník má. U některých veřejně prospěšných poplatníků totiž zákon o daních z příjmů předepisuje povinnost hradit daň z příjmů i z darů, které takový poplatník přijal - § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů.

1. Provozovatelé knihovny, kteří spadají pod výčet v § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů, jsou povinni platit daň z příjmu právnických osob i pokud jde o dary. U těchto poplatníků jsou od daně z příjmů osvobozeny pouze investiční dotace. Jde o tyto poplatníky: veřejné vysoké školy (podle zákona č. 111/1998 Sb.), veřejné výzkumné instituce (podle zákona č. 341/2005 Sb.), poskytovatele zdravotních služeb (podle zákona č. 372/2011 Sb.), obecně prospěšné společnosti (podle zákona č. 248/1995 Sb. – tento zákon byl sice zrušen novým občanským zákoníkem, ale stávající obecně prospěšné společnosti existují i nadále; tak stanoví § 3050 nového občanského zákoníku) a ústavy podle § 402 a násl. nového občanského zákoníku.

Tito poplatníci jsou povinni danit i dary, které přijali – nevyjímaje dary v podobě knih, časopisů a obecně: knihovních dokumentů.

2. U provozovatelů knihoven, kteří jsou veřejně prospěšnými poplatníky a zároveň nespádají pod výčet v § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů, jsou osvobozeny od daně z příjmů bezúplatné příjmy, tedy – přijaté dary. Zde je důležitý § 19b odst. 2 písm. b) bod 1 zákona o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení platí, že od daně z příjmů právnických osob je osvobozen bezúplatný příjem (dar), který obdrží veřejně prospěšný poplatník se sídlem v České republice, pokud bude tento příjem využit pro účely vymezené v § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů. Toto ustanovení je celkem obsáhlé, pro provozovatele knihoven je však podstatné následující: od daně z příjmů je osvobozen dar knih, časopisů a obecně knihovních dokumentů, které mají být použity pro účely vědy, výzkumu a vývoje, vzdělávání a kultury. Toto osvobození se týká i knih, časopisů a dalších knihovních dokumentů, které knihovna přijme jako dar, zařadí je do svého knihovního fondu (se všemi procesními náležitostmi stanovenými vyhláškou č. 88/2002 Sb.) a zpřístupňuje je podle knihovního zákona svým čtenářům: pokud knihovna přijme dar v podobě knihovních dokumentů, ty zařadí do svého fondu a zpřístupňuje je svým čtenářům, jde o dar používaný pro vzdělávací a kulturní účely a jako takový je osvobozen od daně z příjmu.

3. Zvláštní situace je u obecních a krajských knihoven. Osvobození od daně z příjmu, zavedené v § 19b odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o daních z příjmů, se nevztahuje na obce a kraje. To znamená, že pokud obec nebo kraj (jako územní samosprávný celek) přijme určitý dar, neplatí osvobození od daně z příjmu a daný územní samosprávný celek (obec nebo kraj)

je povinen z takového daru zaplatit daň z příjmu, a to i tehdy, pokud bude dar používán pro účely vzdělávání, vědy a výzkumu, kultury a podobně (pro účely vyjmenované v § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů). V této souvislosti je nutno rozlišovat dva typy právnických osob: na jedné straně obce a kraje coby územní samosprávné celky, na druhé straně příspěvkové organizace obcí a krajů. Tyto organizace, zřizované podle zákona č. 250/2000 Sb., jsou právnickými osobami. Pokud tedy obec či kraj zřizuje knihovnu ve formě příspěvkové organizace, je tato knihovna samostatnou právnickou osobou a zpravidla bude (protože je to knihovna coby zařízení z podstaty neziskové) i veřejně prospěšným poplatníkem podle zákona o daních z příjmů. Pokud tato knihovna – příspěvková organizace obce či kraje obdrží darem třeba konvolut knih, časopisů a podobně, a zařadí je do svého knihovního fondu, jde o bezúplatný příjem, který je osvobozen od daně z příjmů právnických osob. Naproti tomu jestliže obec (případně kraj) zřizuje knihovnu nikoli jako příspěvkovou organizaci, ale jen jako organizační složku bez právní subjektivity, osvobození od daně z příjmů jí (ve vztahu k darovaným knihám či jiným publikacím) nespolečí: § 19b odst. 2 písm. a) bod 1. in fine zákona o daních z příjmů to zakazuje. Jinak řečeno: pokud obec obdrží darem knihy, časopisy nebo jiné dokumenty, které jsou určeny pro knihovnu, kterou tato obec zřizuje, avšak která není příspěvkovou organizací a je pouze organizační složkou obce, je tento dar předmětem daně z příjmu, je třeba vyčíslit jeho hodnotu (není nutný znalecký posudek, postačí odborné vyjádření třeba pracovníka knihovny) a tento dar vstupuje do daňového priznání. Obdobně to platí i pro organizační složky kraje.

KUPNÍ SMLOUVA

Spotřebitel - § 419 – spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jedná. Spotřebitelem tak nikdy není právnická osoba, ani organizace.

Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem se tak v žádném případě nevztahují na společnosti, organizace, knihovny. Proto se na tyto nevztahují ustanovení o uzavírání smluv distančním způsobem, zejména e-shopy a tím ani právo spotřebitele odstoupit od smluv do 14 dnů ode dne převzetí zboží. Nic samozřejmě nebrání prodejcům, aby i těmto osobám, které nejsou spotřebiteli, poskytly stejná práva jako spotřebiteli, to musí mít uvedeno ve svých obchodních podmínkách.

VYMEZENÍ ŘÁDNÉHO PLNĚNÍ PŘEDMĚTU SMLOUVY (JAKOST, PROVEDENÍ)

- předmět smlouvy musí mít vlastnosti, které si strany sjednaly.
- pokud si strany nesjednaly vlastnosti, pak předmět smlouvy musí mít vlastnosti odpovídající účelu smlouvy.
- pokud ze smlouvy není zřejmý účel smlouvy, pak vlastnosti odpovídající obvyklému účelu.
- jakost či provedení určené podle smluveného vzorku či předlohy - věc musí odpovídat vzoru nebo předloze, liší-li se od vzoru nebo předlohy, rozhoduje smlouva, pokud určí

smlouva a vzorek jakost nebo provedení věci rozdílně, nikoli však rozporně, musí věc odpovídat smlouvě i vzorku nebo předloze.

- zabalení – dle zvyklostí, nejsou-li, pak způsobem potřebným pro uchování věci a její ochranu, stejné podmínky platí i pro opatření pro přepravu.
- množství – větší množství než bylo ujednáno – kupní smlouva je uzavřena i na přebytečné množství, pokud je kupující bez zbytečného odkladu neodmítne.
  - menší množství – pokud z prohlášení prodávajícího nebo z dokladu o předání plyne, že prodávající dodal menší množství věcí, nevztahují se na chybějící věci ustanovení o vadách.
- v případě, že kupující má určit dodatečně vlastnosti předmětu koupě a neučiní-li to včas, určí je prodávající sám s přihlédnutím k potřebám kupujícího, které zná, toto musí kupujícímu oznámit. Lze smluvně vyloučit.

PROHLÉDNUTÍ ZBOŽÍ

Kupující má povinnost prohlédnout zboží co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věci, tj. předání.

Odesílá-li prodávající věc, může kupující odložit prohlídku do doby, kdy je věc dopravena do místa určení.

NABYTÍ VLASTNICTVÍ KE ZBOŽÍ

Vlastnické právo přechází k věci určené jednotlivě už samotnou smlouvou ke dni její účinnosti, pokud si strany nesjednaly jinak.

Vlastnické právo k věci určené dle druhu se nabývá nejdříve okamžikem, kdy lze věc určit dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu.

NOVÉ VĚCI – vlastníkem se stává ten, kdo získal věci nezapsanou ve veřejném seznamu (tj. nevztahuje se na nemovitosti) a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu (smlouvy), pokud k nabytí došlo ve veřejné dražbě, v exekuci, od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti, za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil, od neoprávněného dědice, kterému bylo potvrzeno nabytí dědictví, při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem a komoditní burze.

POUŽITÉ VĚCI MOVITÉ – získal-li někdo v dobré víře za úplatu od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti zahrnující obchodování s takovými věcmi, je povinen vydat tuto věc jejímu vlastníkov, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nevíše tři roky.

PŘEVZETÍ ZBOŽÍ - převzetím přechází na kupujícího nebezpečí škody na věci (od prodávajícího, dopravce). U věci určené dle druhu nebezpečí škody na věci nepřejde na kupujícího, který věc nepřevzal dříve, než věc bude pro účel smlouvy dostatečně oddělena a

odlišena od jiných věcí téhož druhu. Pokud je kupující v prodlení s převzetí věci nebo s placením kupní ceny, uchová prodávající věc pro kupujícího způsobem přiměřeným okolnostem a má právo ji zadržet, dokud mu druhá strana neuhradí účelně vynaložené náklady spojené s uchováním věci. Prodlením strany s převzetím věci vzniká druhé straně právo věc po předchozím upozornění na účet druhé strany vhodným způsobem prodat poté, co jí poskytla dodatečnou přiměřenou lhůtu k převzetí, tato lhůta není třeba v případě, že u věci hrozí rychlá zkáza.

ODPOVĚDNOST ZA VADY

Rozdíl mezi odpovědností u koupě věci mimo obchod a u koupě věci v obchodě:

MIMO OBCHOD

Věc je vadná - nemá-li vlastnosti stanovené smlouvou, hodící se k účelu, nebo obvyklé, dle toho, které má mít.

- plnění jiné věci nebo vada v dokladech nutných pro užívání věci.

Vadou není dodání menšího množství věci, pokud toto menší množství plyne z prohlášení prodávajícího nebo z dokladu o předání.

Právo z vad zakládá vada, kterou má věc: - při předání, byť se projeví později (tj. nikoli se vyskytne později)

- později, pokud ji prodávající způsobil porušením své povinnosti

Při předčasném plnění může prodávající odstranit vadu (vč. vady dokladů) do doby určené pro odevzdání věci, nesmí tím však způsobit kupujícímu nepřiměřené obtíže nebo výdaje. Kupující má v této souvislosti právo na náhradu škody.

Pokud vadu způsobil použití věci, kterou kupující předal prodávajícímu, nemá kupující nárok z vady, pokud prodávající prokáže, že na nevhodnost předané věci včas upozornil a prodávající na jejím použití trval, nebo prokáže-li, že nevhodnost nemohl ani při vynaložení dostatečné péče zjistit. Totéž platí, pokud vadu způsobil postup prodávajícího dle návrhů, vzorků, podkladů opatřených kupujícími.

Nárok z vad kupující nemá, pokud jde o vadu, kterou musel s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy. Toto neplatí, ujistil-li ho prodávající výslovně, že věc je bez vad, anebo zastřel-li vadu listivě.

Druhy nároku z vad:

Vada zjevná – soud nepřizná právo z vad, pokud kupující neoznámí kupující vadu bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl při včasné prohlídce a dostatečné péči zjistit a prodávající u soudu namítne, že vada nebyla oznámena včas. Toto právo námitky prodávající nemá, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající v době odevzdání věci věděl nebo musel vědět (úmyslné vadné plnění a hrubá nedbalost).

Vada skrytá - soud nárok z vad nepřizná, pokud vadu kupující neoznámil bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl při dostatečné péči zjistit, nejpozději do dvou let od odevzdání movité věci (nemovitost 5 let). Toto právo námitky prodávající nemá, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající v době odevzdání věci věděl nebo musel vědět (úmyslné vadné plnění a hrubá nedbalost).

Vadné plnění jako podstatné porušení smlouvy zakládá jeden z těchto nároků:

- odstranění vady dodáním nové věci bez vad (dodání nové věci nemůže kupující chtít, nemůže-li vrátit věc ve stavu, v jakém ji obdržel, toto neplatí, došlo-li ke změně stavu v důsledku prohlídky za účelem zjištění vady, nebo použil-li kupující věc ještě před objevením vady, nebo nezpůsobil-li kupující nemožnost vrácení věci jednáním nebo opomenutím, nebo prodal-li kupující věci ještě před objevením vady, nebo ji spotřeboval či ji pozměnil při obvyklém užití, pokud se tak stalo jen z části, vrátí to, co ještě vrátit může a dá prodávajícímu náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch nebo dodáním chybějící věci)
- odstranění vady opravou věci
- přiměřené slevy z kupní ceny
- odstoupení od smlouvy (odstoupit kupující nemůže, nemůže-li vrátit věc ve stavu, v jakém ji obdržel, toto neplatí, došlo-li ke změně stavu v důsledku prohlídky za účelem zjištění vady, nebo použil-li kupující věc ještě před objevením vady, nebo nezpůsobil-li kupující nemožnost vrácení věci jednáním nebo opomenutím, nebo prodal-li kupující věci ještě před objevením vady, nebo ji spotřeboval či ji pozměnil při obvyklém užití, pokud se tak stalo jen z části, vrátí to, co ještě vrátit může a dá prodávajícímu náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch, dále nemůže kupující odstoupit od smlouvy, pokud vadu neoznámil včas.

Právo volby z nároků má kupující a je povinen je prodávajícímu sdělit při oznámení vady, nebo bez zbytečného odkladu po oznámení vady. Tuto volbu nemůže bez souhlasu prodávajícího měnit, to neplatí, pokud žádá opravu vady, která je neopravitelná. Pokud neoznámí svůj nárok z vady kupující včas, má nárok z vady jako při nepodstatném porušení smlouvy.

Pokud prodávající neodstraní vadu v přiměřené lhůtě, nebo oznámí, že vadu neodstraní, může kupující požadovat místo odstranění vady přiměřenou slevu z ceny, nebo může od smlouvy odstoupit.

Vadné plnění jako nepodstatné porušení smlouvy zakládá jeden z těchto nároků:

- odstranění vady
- přiměřená sleva z kupní ceny

Dokud neuplatní kupující právo na slevu nebo neodstoupí od smlouvy, může prodávající dodat to, co chybí, nebo odstranit právní vadu. Jiné vady může odstranit dle své volby opravou věci nebo dodáním věci, volba nesmí kupujícímu způsobit nepřiměřené náklady.

Pokud prodávající neodstraní vadu včas nebo odmítne vadu odstranit, kupující může požadovat slevu z ceny, nebo může od smlouvy odstoupit. Provedenou volbu nemůže měnit bez souhlasu prodávajícího.

Do odstranění vady nemusí kupující platit část kupní ceny odhadem přiměřeně odpovídající jeho právo na slevu.

Při dodání nové věci vrátí kupující prodávajícímu na jeho náklady věc původně dodanou.

Záruka

Běží ode dne odevzdání věci kupujícímu, v případě odeslání věci od dojití věci do místa určení, má-li být věc uvedena do provozu, ode dne uvedení do provozu.

Při jejím poskytnutí jsou stejné nároky jako výše uvedené, jen u vad skrytých platí, že je musí kupující oznámit prodávajícímu bez zbytečného odkladu po zjištění, nejpozději do uplynutí záruční doby (reklamacce musí být do uplynutí záruky prodávajícímu doručena, nikoli jen dána na poštu k odeslání).

Prodávající je povinen vydat kupujícímu písemné potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i provedení opravy a dobu jejího trvání.

V OBCHODĚ

Pokud je prodávající podnikatel a kupujícím není podnikatel (knihovny nejsou podnikatelem), pak jde o prodej zboží v obchodě (obchod znamená uskutečnění koupě od podnikatele).

Platí výše uvedené o obecné odpovědnosti za vady a dále platí níže uvedené.

Prodávající odpovídá kupujícímu, že věc při převzetí nemá vady, zejména, že má vlastnosti, které si strany sjednaly, pokud si nesjednaly, tak vlastnosti, které prodávající či výrobce popsal, nebo které kupující očekával s ohledem na povahu zboží a na základě reklamy jimi prováděné, že se věc hodí k účelu, který pro jeho použití prodávající uvádí, nebo ke kterému se věc tohoto druhu obvykle používá, že věc odpovídá jakostí nebo provedením smluvenému vzorku nebo předloze, byla-li jakost nebo provedení určeno dle smluveného vzoru nebo

předlohy, věc je v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti a věc vyhovuje požadavkům právních předpisů.

Projeví-li se vada v průběhu šesti měsíců od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí.

Lhůta pro uplatnění vad, které se vyskytnou (tj. nikoli projeví) u spotřebního zboží, činí 24 měsíců od převzetí, toto neplatí u věci prodávané za nižší cenu pro vadu, pro kterou byla nižší cena ujednána, u opotřebené věci způsobené jejím obvyklým užíváním, u použité věci pro vadu odpovídající míře používání nebo opotřebení, kterou věc měla při převzetí kupujícím, nebo vyplývá-li to z povahy věci.

Pokud se strany dohodly na zkrácení doby pro uplatnění práv, nepřihlíží se k takovému ujednání, toto neplatí při sjednání poloviny zákonné doby při koupi použitého spotřebního zboží

NÁROKY Z VAD:

- odstranění vady – v případě, že je to úměrné povaze vady (zejména, lze-li vadu odstranit bez zbytečného odkladu)
- i dodání nové věci bez vad, pokud to není vzhledem k povaze vady nepřiměřené, pokud se vada týká pouze součásti věci, může kupující požadovat jen výměnu součásti. Toto právo má i v případě odstranitelné vady, pokud nemůže věc řádně užívat pro opakovaný výskyt vady po opravě nebo pro větší počet vad. Na dodání nové věci nemá nárok kupující u věci použité, nebo prodávané za nižší cenu, místo dodání nové věci má nárok na přiměřenou slevu.
- odstoupení od smlouvy, není-li možné dodání nové věci bez vad, nebo v případě odstranitelné vady s opakovaným výskytem vady po opravě, nebo pro větší počet vad.
- přiměřenou slevu – pokud kupující neodstoupí, nebo neuplatní právo na dodání nové věci bez vad, nebo na výměnu součásti či na opravu věci, nebo v případě, že mu prodávající nemůže dodat novou věc bez vad, vyměnit její součást nebo věc opravit, nebo v případě, že prodávající nezjedná nápravu v přiměřené době nebo by zjednání nápravy v přiměřené době spotřebiteli působilo značné obtíže. U věci použité nebo prodávané za nižší cenu má tento nárok místo nároku na dodání nové věci.

Práva z vad nemá kupující, pokud o vadách věděl, nebo je sám způsobil.

Místo uplatnění vady – u prodávajícího, nebo v místě uvedeném v potvrzení.

Povinnost strany, která reklamaci přijme, potvrdit písemně dobu uplatnění reklamace, provedení opravy a dobu jejího trvání.

SMLOUVA O DÍLO

Nutnost předmět sjednat určitě.

V případě, že je nutná součinnost objednatele, zhotovitel mu určí lhůtu, pokud ji v této lhůtě objednatel neposkytne, pak si zhotovitel dle své volby zajistí náhradní plnění na účet objednatele, nebo upozorní-li na to objednatel, může odstoupit od smlouvy.

Povinnost upozornit na nevhodné pokyny a převzaté věci – pokud si strany nesjednají, že upozornění musí být písemné, postačí ústní, pokud pokyn překáží v řádném provedení díla, pak zhotovitel do doby změny pokynu má právo provádění díla dokončit, pak se mu prodlouží doba plnění.

Dokončení díla – dokončení s vadami nebránícími užívání a předání díla. Lze smlouvě upravit jinak.

Při odmítnutí převzetí díla zhotovitel může dílo prodat – lze smluvně vyloučit.

Cena určená odhadem – zhotovitel ji může po uzavření smlouvy zvýšit, pokud:

- nutnost zvýšení zjistil až po uzavření smlouvy a

- cenu je třeba překročit podstatně a

- oznámí to objednateli bez zbytečného odkladu poté, co potřebu zjistil, nebo zjistit měl a mohl, s odůvodněním určení nové ceny

- objednatel může při zvýšení ceny od smlouvy odstoupit, pokud měl z částečného plnění prospěch, uhradí zhotoviteli poměrnou část původně určené ceny. Pokud neodstoupí bez zbytečného odkladu, platí, že se zvýšením ceny souhlasí.

Právo požadovat částečné platby, pokud nebyly sjednány zálohy a jsou značné náklady.

Nároky z vad dle toho, zda vadou je smlouva porušena podstatně či nepodstatně stejně jako u kupní smlouvy.

Pokud objednatel převzal dílo bez výhrad, pak platí, že dílo nemá zjevné vady.

Porušení práva třetí osoby z průmyslového vlastnictví nebo jiného duševního vlastnictví, nebo ohrožení tohoto práva v důsledku použití předmětu díla, je zhotovitel z toho objednateli zavázán, pokud o tom v době uzavření smlouvy věděl, nebo musel vědět.

Dílo jako nehmotný výsledek (výsledek činnosti, který je předmětem práva průmyslového vlastnictví nebo jiného duševního vlastnictví) může zhotovitel poskytnout i jiným osobám než je objednatel. Lze smluvně vyloučit.

STAVBA

Objednatel nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady, které nebrání funkčně či esteticky, ani její užívání podstatným způsobem neomezují, možno smluvně vyloučit.

Odpovědnost u stavby - za vady odpovídá současně zhotovitel, subdodavatel, projektant a stavební dozor.

VÝPŮJČKA

Půjčitel přenechává vypůjčitelu nezuživatelnou věc a zavazuje se mu umožnit bezúplatně její dočasně užívání, a to ve stavu způsobilém k užívání.

Vypůjčitel má právo věc užívat sjednaným způsobem, pokud nebyl sjednán, tak způsobem přiměřeným povaze věci. Není oprávněn věc přenechat jiné osobě bez svolení půjčitele. Vypůjčitel má právo věc vrátit předčasně, půjčitel se nemůže domáhat předčasného vrácení, to neplatí, užije-li vypůjčitel věc v rozporu se smlouvou.

Obvyklé náklady spojené s užíváním nese vypůjčitel. Při potřebě mimořádných nákladů může vypůjčitel věc předat půjčiteli, aby je vynaložil sám, pokud tak neučiní a vynaloží mimořádné náklady v nezbytném rozsahu, náleží mu náhrada, avšak následky těchto nákladů si nese sám.

LICENCE

OBEČNĚ VŠECHNY TYPY LICENCÍ

Povinnost písemné formy u licence výhradní, nebo v případě, že licence má být zapsána do příslušného veřejného seznamu

Licenci k užití díla je nabyvatel povinen využít, pokud smlouvou není sjednáno jinak, nebo trvání práva závisí na jeho výkonu

Výhradní licence - musí být sjednána výslovně. Poskytovatel nemá právo poskytnout tutéž licenci třetí osobě po dobu, co výhradní licence trvá a pokud není sjednáno výslovně opak, pak se poskytovatel musí zdržet výkonu práva, ke kterému udělil výhradní licenci.

Nevýhradní licence - poskytovatel oprávněn k výkonu práva, ke kterému licenci udělil, a může licenci udělit i třetí osobě. Není-li výslovně sjednána výhradní licence, platí, že jde o nevýhradní licenci.

Podlicence – právo poskytnout nabyvatelem třetí osobě, je-li to ujednáno v licenční smlouvě
Postoupení licence třetí osobě. Nutný písemný souhlas poskytovatele. Postoupení musí nabyvatel poskytovateli sdělit.

Výpověď – smlouva na dobu neurčitou, výpověď nabývá účinnosti uplynutím jednoho roku od konce kalendářního měsíce, v němž výpověď byla doručena druhé straně.

LICENCE K PŘEDMĚTŮM CHRÁNĚNÝM AUTORSKÝM PRÁVEM

Nový občanský zákoník upravuje obsah licenčních smluv, což autorský zákon neřeší. Autorský zákon naopak řeší, co je oprávněným a neoprávněným užitím díla.

Odměna - není-li odměna za poskytnutí licence ujednána v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmé nepoměru k zisku u využití licence a k významu předmětu licence, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu. Tohoto práva se nemůže vzdát. Tuto dodatečnou odměnu určuje soud.

Nabyvatel licence smí dílo nebo jeho název upravit či jinak měnit, jen bylo-li to ujednáno, ledaže se jedná o takovou úpravu nebo jinou změnu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor dal souhlas.

Licence může být omezena na jednotlivé užití díla a má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy.

Lze-li to na nabyvateli licence k rozmnožování autorského díla spravedlivě požadovat a je-li to obvyklé, poskytne nabyvatel autorovi na své náklady aspoň jednu rozmnoženinu díla z rozmnoženin jím pořízených na základě licence.

Odstoupení od smlouvy:

- Pokud je licence výhradní, a nabyvatel ji nevyužívá, pak autor může, jsou-li tím dotčeny oprávněné zájmy autora, od smlouvy odstoupit poté, co vyzve nabyvatele, aby v přiměřené lhůtě licenci dostatečně využil, a nabyvatel to neudělá. Toto právo může uplatnit až po uplynutí dvou let od poskytnutí licence (tři měsíce u periodického tisku s denní periodicitou, jinak jeden rok u tohoto tisku). Jsou-li důvody zvláštního zřetele, nahradí autor nabyvateli škodu, která mu vznikla odstoupením. Nedošlo-li vůbec k využití licence, vrátí autor nabyvateli přijatou odměnu, pokud byl nabyvatel povinen licenci využít a toto porušil, zůstává právo autora na odměnu odstoupením nedotčeno.
- Autor může odstoupit tehdy, neodpovídá-li již autorské dílo, které nebylo doposud zveřejněno, jeho přesvědčení a zveřejněním autorského díla by byly značně nepříznivě dotčeny jeho oprávněné osobní zájmy. Autor nahradí nabyvateli škodu, která mu odstoupením vznikla, účinky odstoupení nastanou nahrazením škody, nebo poskytnutím dostatečné jistoty. Pokud autor po odstoupení bude chtít udělit licenci, má nabyvatel licence, od které autor odstoupil, právo na přednostní nabídku za srovnatelných podmínek jako byly ty původně sjednané.

Smrtí osoby či zánikem právnické osoby nabyvatele, přechází smlouva na jejího právního nástupce. Toto lze smluvně vyloučit.

OPENSOURCE - směřuje-li projev vůle jako návrh na uzavření smlouvy vůči neurčitému počtu osob.

Obsah smlouvy lze plně nebo z části určit také odkazem na licenční podmínky, jež jsou stranám známé nebo veřejně dostupné.

Ten, kdo míní opensource využít, pak návrh na uzavření této smlouvy přijme tak, že provede určitý úkon, např. otevře příslušné www stránky.

NAKLADATELSKÁ LICENČNÍ SMLOUVA – mimo výše uvedeného dále platí, že pokud ve smlouvě není uvedeno, že jde o nevýhradní licenci, jde o licenci výhradní. Autor má právo na korektury textu, pokud je neumožní nabyvatel, autor může od smlouvy odstoupit.

DATABÁZE – platí výše uvedené o licenčních smlouvách mimo práva na dodatečnou odměnu, ta přípustná není.